A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2008. július 17. *

A C-389/05. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bírósághoz 2005. október 27-én

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: A. Bordes és E. Traversa, meghatalmazotti minőségben)

felperesnek

a **Francia Köztársaság** (képviselik: G. de Bergues, A. Colomb és G. Le Bras, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

* Az eljárás nyelve: francia.

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, G. Arestis, R. Silva de Lapuerta, Juhász E. (előadó) és J. Malenovský bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,
hivatalvezető: H. von Holstein hivatalvezető-helyettes,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. május 3-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2008. április 3-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az Európai Közösségek Bizottsága keresetlevelével annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Francia Köztársaság – mivel kizárólag a Franciaországban engedélyezett mesterséges termékenyítő központok számára tartotta fenn a szarvasmarhák mesterséges termékenyítéséhez kapcsolódó tevékenységek gyakorlását különösen azáltal, hogy e központok javára földrajzi kizárólagossági rendszert hozott létre, és a mesterséges termékenyítés végzését termékenyítői engedélyhez kötötte – nem teljesítette az EK 43. cikkből és az EK 49. cikkből eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

2 Az EK 43. cikk és az EK 49. cikk a letelepedés szabadságára, illetve a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozik.

3 Az 1994. június 23-i 94/28/EK tanácsi irányelvvel (HL L 178., 66. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 16. kötet, 238. o.) módosított, a szarvasmarhafélék fajtatiszta tenyészállatairól szóló, 1977. július 25-i 77/504/EGK tanácsi irányelv (HL L 206., 8. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 3. kötet, 153. o.; a továbbiakban: 77/504 irányelv) 2. cikke értelmében a tagállamok biztosítják, hogy tenyésztéstechnikai okokból ne lehessen megtiltani, korlátozni vagy akadályozni a szarvasmarhaféle fajtatiszta tenyészállatok spermájának, petesejtjeinek és embrióinak a Közösségen belüli kereskedelmét.

4 A 77/504 irányelv 5. cikke értelmében a tagállamok megkövetelhetik, hogy a Közösségen belüli kereskedelemben részt vevő szarvasmarhaféle fajtatiszta tenyészállatok és azok spermája, petesejtje és embriója az ezen irányelv 8. cikke szerinti eljárással összhangban készült mintának megfelelő származási bizonyítvánnyal rendelkezzenek, különös tekintettel a tenyésztéstechnikai teljesítményre.

5 A szarvasmarhafélék fajtatiszta tenyészállatainak tenyésztés céljára történő engedélyezéséről szóló, 1987. június 18-i 87/328/EGK tanácsi irányelv (HL L 167., 54. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 7. kötet, 240. o.) első, második, negyedik és hetedik preambulumbekezdése kimondja:

„mivel a 77/504 […] irányelv célja a szarvasmarhaféle fajtatiszta tenyészállatok Közösségen belüli kereskedelmének fokozatos liberalizálása; mivel e célból az ilyen állatok és spermáik tenyésztés céljára történő engedélyezésére vonatkozóan további harmonizációra van szükség;

mivel e tekintetben meg kell akadályozni, hogy a nemzeti rendelkezések megtiltsák, korlátozzák vagy akadályozzák a Közösségen belüli kereskedelmet a szarvasmarhaféle fajtatiszta tenyészállatok és spermáik tenyésztés céljára történő engedélyezésére vonatkozóan, ezt a természetes fedeztetés vagy a mesterséges termékenyítés esetén is alkalmazni kell;

[…]

mivel a mesterséges termékenyítés a legjobb tenyészállatok elterjesztésének és ezáltal a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztésének értékes technikája; mivel ennek során azonban a származási tulajdonságok romlását el kell kerülni, különösen a hímivarú tenyészállatok esetében, amelyek genetikai értékeit, valamint örökletes hiányosságoktól való mentességeit biztosítani kell;

[…]

mivel az a rendelkezés, hogy a spermának a mesterséges termékenyítésért felelős hivatalosan elismert központból kell származnia, alkalmas a kívánt cél eléréséhez szükséges biztosíték nyújtására”.

6 A 87/328 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely tagállam nem tilthatja, korlátozhatja vagy akadályozhatja a fajtatiszta tenyészbikák területén történő mesterséges termékenyítés céljára történő engedélyezését vagy azok spermájának

használatát, ha a bikákat valamely tagállamban a szarvasmarhafélék fajtatiszta tenyészállatai esetében használt teljesítményvizsgálati módszerek, valamint a tenyészmarhák genetikai értékelési módszereinek megállapításáról szóló, 1986. március 11-i 86/130/EGK bizottsági határozattal (HL L 101., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 7. kötet, 16. o.) összhangban elvégzett vizsgálatok alapján mesterséges termékenyítés céljára engedélyezték.

7 A 2003. május 26-i 2003/43/EK tanácsi irányelvvel (HL L 143., 23. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 39. kötet, 49. o.) módosított, a szarvasmarhafajba tartozó háziállatok spermájának Közösségen belüli kereskedelmére és behozatalára alkalmazandó állat-egészségügyi követelmények megállapításáról szóló, 1988. június 14-i 88/407/EGK tanácsi irányelv (HL L 194., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 8. kötet, 106. o.; a továbbiakban: 88/407 irányelv) harmadik, negyedik és ötödik preambulumbekezdése kimondja:

„[…] szükséges […] a szarvasmarhafélék spermájának Közösségen belüli kereskedelmével és azok Közösségbe történő behozatalával kapcsolatban egy összehangolt szabályozás megalkotása;

[…] a spermák Közösségen belüli kereskedelmével összefüggésben a tagállamnak, amelyben a spermát begyűjtötték, biztosítania kell, hogy az ilyen spermát engedélyezett és felügyelt spermagyűjtő-központokban vagy -állomásokon gyűjtötték be és dolgozták fel, hogy azok olyan állatokból származnak, amelyek egészségi állapota kizárja az állatbetegségek terjedésének veszélyét, hogy azokat olyan szabályoknak megfelelően gyűjtötték be, dolgozták fel, tárolták és szállították, amelyek lehetővé teszik egészségügyi állapotának megőrzését, és amelyet a rendeltetési országba történő szállítás során olyan állat-egészségügyi bizonyítvány kísér, amely igazolja, hogy e kötelezettségeknek eleget tettek;

[…] a Közösségen belüli, bizonyos betegségekkel szembeni vakcinázás területén alkalmazott politikák különbözősége indokolttá teszi az időben korlátozott eltérések fenntartását, amelyek a tagállamoknak bizonyos betegségek vonatkozásában, e betegségek elleni védelem kiegészítéseként adhatók meg [helyesen: amelyek lehetővé teszik a tagállamok számára az e betegségekkel szembeni védekezés érdekében kiegészítő követelmények előírását]”.

8 A 88/407 irányelv, 1. cikkének első bekezdése értelmében, meghatározza a háziasított szarvasmarhák spermájának a Közösségen belüli kereskedelmével és harmadik

országból történő behozatalával szemben támasztott állat-egészségügyi követelményeket. Az említett cikk második bekezdése szerint ezen irányelv nem befolyásolja a közösségi és/vagy nemzeti tenyésztéstechnikai rendelkezéseket, amelyek általában a mesterséges termékenyítés megszervezését és különösen a sperma forgalmazását szabályozzák.

9 A 88/407 irányelv 3., 5. és 6. cikke annak „Közösségen belüli kereskedelem” című II. fejezetében szerepel.

10 Ezen irányelv 3. cikke előírja, hogy minden tagállam biztosítja, hogy területéről egy másik tagállam területére kizárólag az ugyanebben a cikkben meghatározott általános feltételeknek megfelelő spermát küldenek. Ilyen feltétel többek között, hogy a spermát az e célra engedélyezett spermagyűjtő- vagy -tároló központokban gyűjtötték, dolgozták fel és tárolták, mesterséges termékenyítés érdekében és a Közösségen belüli kereskedelem céljára.

11 A 88/407 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése szerint azon tagállam, amelynek a területén a spermagyűjtő- vagy -tároló központ található, biztosítja, hogy az ezen irányelv 3. cikkében előírt engedélyt csak akkor adják meg, ha az említett irányelv A. mellékletének a központok engedélyezésére és felügyeletére vonatkozó rendelkezéseit betartják, és ha a spermagyűjtő- vagy -tároló központ ugyanezen irányelv egyéb rendelkezéseinek is eleget tesz. Ezen 5. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállam azt is biztosítja, hogy a hatósági állatorvos felügyeli e rendelkezések betartását és visszavonja az engedélyt, ha egy vagy több rendelkezést nem tartanak be.

12 A 88/407 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése előírja egyfelől, hogy valamennyi engedélyezett spermagyűjtő- vagy -tároló központot nyilvántartásba kell venni, amely során valamennyi központ vagy állomás állat-egészségügyi nyilvántartási számot kap, másfelől hogy valamennyi tagállam megküldi a spermagyűjtő- vagy -tároló központok listáját és ennek megfelelő állat-egészségügyi nyilvántartási számát a többi tagállam, valamint a Bizottság számára, és – adott esetben – az engedély visszavonásáról értesíti azokat.

13 Ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok a spermák bebocsátását azon tagállam hatósági állatorvosa által, amelyben a spermákat begyűjtötték, az említett irányelv D. mellékletében foglaltaknak megfelelően kiállított állat-egészségügyi bizonyítvány bemutatásának függvényében engedélyezik.

14 A 88/407 irányelv C. melléklete 3. pontjának a. alpontja értelmében a Közösségen belüli kereskedelemre szánt spermát az elszállítást megelőzően legalább 30 napig engedélyezett körülmények között kell tárolni. Ez a követelmény azonban friss spermára nem vonatkozik.

15 A fajtatiszta állatok forgalmazására vonatkozó tenyésztéstechnikai és származási követelmények megállapításáról, valamint a 77/504/EGK és a 90/425/EGK irányelv módosításáról szóló, 1991. március 25-i 91/174/EGK tanácsi irányelv (HL L 85., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 11. kötet, 177. o.) 2. cikke szerint a tagállamok biztosítják, hogy a fajtatiszta állatok és spermájuk, petesejtjük vagy embriójuk forgalmazását tenyésztéstechnikai vagy genealógiai alapon nem tiltják, korlátozzák vagy akadályozzák.

16 Az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 2002. január 28-i 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 31., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 463. o.) „Nyomon követhetőség" című 18. cikkének szövege a következő:

„(1) A termelés, feldolgozás és forgalmazás minden szakaszában biztosítani kell az élelmiszerek, a takarmányok, az élelmiszer-termelésre szánt állatok, valamilyen élelmiszerbe vagy takarmányba bekerülő vagy vélhetően bekerülő egyéb anyagok útjának nyomon követhetőségét.

(2) Az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozóknak gondoskodniuk kell arról, hogy azonosítani tudják azon személyeket, akiktől az élelmiszert, takarmányt, az

élelmiszer-termelésre szánt állatot, valamilyen élelmiszerbe vagy takarmányba bekerülő vagy vélhetően bekerülő egyéb anyagot kapják.

Ennek érdekében a vállalkozóknak rendelkezniük kell olyan rendszerekkel és eljárásokkal, amelyek lehetővé teszik az ilyen információk eljuttatását az illetékes hatóságokhoz azok kérelmére.

(3) Az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozóknak rendelkezniük kell olyan rendszerekkel és eljárásokkal, amelyek lehetővé teszik azoknak az egyéb vállalkozásoknak az azonosítását, ahová termékeiket szállítják. Ezeket az információkat az illetékes hatóságok kérésére a hatóságok rendelkezésére kell bocsátani.

(4) A Közösségben forgalomba hozott, illetve valószínűleg forgalomba hozatalra kerülő élelmiszereket vagy takarmányokat el kell látni olyan címkékkel vagy azonosító eszközökkel, amelyek a vonatkozó meghatározott rendelkezések követelményeivel összhangban, a vonatkozó dokumentáción és információkon keresztül lehetővé teszik a termékek nyomon követését.

[…]”

A nemzeti szabályozás

17 A code rural (francia mezőgazdasági törvénykönyv) L. 653-5. cikke értelmében, amely az 1998. július 8-i 98-565. sz. törvénynek (JORF 1998. július 9., 10458. o.) megfelelően egységes szerkezetbe foglalja az állattenyésztésről szóló 1966. december 28-i

66-1005. sz. törvény (JORF 1966. december 29., 11619. o.) megfelelő rendelkezéseit, a mesterséges szarvasmarha-termékenyítő központok működtetése Franciaországban miniszteri engedélyezéshez kötött.

18 A code rural R.*653-103. cikke, amely e törvénykönyv hatályát szabályozza, és a mesterséges termékenyítésről szóló 1969. március 22-i 69-258. sz. rendelet (JORF 1969. március 23., 2948. o.) megfelelő rendelkezését foglalja egységes szerkezetbe, különbséget tesz spermaelőállító-központok és termékenyítő-központok között, azonban ugyanazon központ mindkét tevékenységet végezheti. E cikk értelmében az előállítási tevékenység a következőkből áll: hím tenyészállatok tartása, azok származásának vizsgálata, sperma gyűjtése, feldolgozása, tárolása és forgalmazása, míg a termékenyítési tevékenység a nőstény állatoknak a spermaelőállító központok által szolgáltatott spermával történő termékenyítésére irányul.

19 Az 1989. január 24-i földművelésügyi és erőgazdálkodási miniszteri rendelettel (JORF 1989. január 31., 1469. o.) módosított, a mesterséges termékenyítő központok működésének engedélyezéséről szóló 1969. április 17-i földművelésügyi miniszteri rendelet (JORF 1969. április 30., 4349. o.; a továbbiakban: 1969. évi rendelet) 1. cikke szerint mesterséges termékenyítő központ létrehozása és üzemeltetése természetes és jogi személyek számára engedélyezhető. Ugyanezen cikk előírja, hogy ezen engedély kibocsátása során semmilyen megkülönböztetés nem tehető a francia állampolgárok és a Közösség más tagállamainak állampolgárai között.

20 A code rural L. 653-7. cikke kimondja, hogy valamennyi mesterséges termékenyítő központ az engedély által kijelölt területen működik, amely területen a beavatkozásra kizárólagos joggal rendelkezik. A termékenyítő-központ működési területén gazdálkodó tenyésztők azonban kérhetik e központtól, hogy az általuk kiválasztott spermaelőállító-központból származó spermával lássák el őket.

21 Az 1969. évi miniszteri rendelet 10. cikke értelmében a mesterséges termékenyítő központokon kívül valamennyi gazdasági szereplőnek, aki a Közösség valamely tagállamából származó spermát importál, azt a választása szerinti valamely engedélyezett termékenyítő-központba vagy spermaelőállító-központba kell szállítania. E miniszteri rendelet 7. cikke szerint a spermát a központ termékenyítői engedéllyel rendelkező vezetőjének felelőssége alá tartozó raktárban kell megőrizni. A termékenyítő-központok esetén ez történhet a „főraktárban", vagy a mesterséges termékenyítő központ működési területén kijelölt „mellékraktárak" egyikében, amelyek valamely mezőgazdasági üzemben is lehetnek.

22 A szarvasmarhák tenyésztők által végzett mesterséges termékenyítéséről szóló 2000. december 27-i földművelésügyi és halászati miniszteri rendelet (JORF 2001. január 27., 1477. o.) 6. cikke állat-egészségügyi okokból előírja, hogy a valamely más engedélyezett mesterséges termékenyítő központból, valamely másik tagállamból származó, vagy közvetlenül valamely harmadik országból importált spermának át kell mennie valamely mesterséges termékenyítő központ főraktárán, amely azt a rendeltetési mellékraktárba küldi.

23 A code rural L. 653-4. és R.*653-102. cikke szerint a mesterséges termékenyítést csak a mesterséges termékenyítő központ vagy a mesterséges termékenyítő szakember számára adott engedély jogosultja végezhet a területileg illetékes mesterséges termékenyítő központ felügyelete alatt és e központ vezetőjének szakmai felelőssége mellett.

24 Az 1997. május 30-i földművelésügyi, halászati és élelmiszerügyi miniszteri rendelettel (JORF 1997. június 1., 8791. o.) módosított, a termékenyítő szakemberek és központvezetők képzéséről és az erre vonatkozó engedélyek kibocsátásáról szóló 1991. november 21-i földművelésügyi és erdőgazdálkodási miniszteri rendelet (JORF 1991. december 6., 15936. o.) 2. cikke értelmében a termékenyítői engedélyt a prefektus adja ki az érintett fajjal kapcsolatos termékenyítési feladatok ellátására vonatkozó alkalmasságról szóló igazolás, és a területileg illetékes engedélyezett mesterséges termékenyítő központ vezetője által adott azon igazolás bemutatását követően, miszerint a kérelmező a termékenyítési tevékenysége vonatkozásában a felügyelete alatt áll. Ugyanezen rendelkezés szerint az olyan személyek, akik nem

valamely mesterséges termékenyítő központ munkavállalói, különösen a szabadfoglalkozású állatorvosok számára ezt az igazolást a mesterséges termékenyítő központ vezetője és az érdekelt közötti megállapodás aláírását követően adják ki, amelyben meghatározzák azokat a szakmai, adminisztratív és pénzügyi feltételeket, amelyek mellett ez utóbbi a hatályos jogszabályoknak megfelelően végzi a termékenyítést.

A pert megelőző eljárás

25 A Bizottság egy hozzá benyújtott panasz következtében 2003. április 3-án felszólító levelet küldött a Francia Köztársaságnak, amelyben felhívta ez utóbbi figyelmét a vonatkozó nemzeti szabályozásnak az EK. 43. cikk és az EK. 49. cikk rendelkezéseivel való összeegyeztethetetlenségére.

26 Miután a Bizottság megvizsgálta a Francia Köztársaság észrevételeit, amelyeket az a felszólító levélre adott 2003. június 27-i válaszában fogalmazott meg, 2003. december 19-én indokolással ellátott véleményt adott e tagállamnak, amelyben megállapította, hogy a szóban forgó szabályozás összeegyeztethetetlen az EK-Szerződés említett cikkeivel.

27 Mivel úgy ítélte meg, hogy a Francia Köztársaság magyarázatai, amelyek az indokolással ellátott véleményre adott 2004. március 17-i válaszában szerepeltek, nem kielégítők, a Bizottság benyújtotta a jelen keresetet.

A keresetről

A letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó korlátozás fennállásáról

A felek érvei

28 A Bizottság álláspontja szerint a Francia Köztársaság – mivel megakadályozta a letelepedés szabadságának és a szolgáltatásnyújtás szabadságának gyakorlását a szarvasmarhák mesterséges termékenyítése terén azáltal, hogy egyfelől földrajzi kizárólagosságot biztosított az engedélyezett termékenyítő központoknak a spermák forgalmazására és a termékenyítésre irányuló tevékenységeket illetően, másfelől a termékenyítői engedély megadását megszorító, és mérlegelési jogkörbe tartozó feltételekhez kötötte – megsértette az EK 43. cikket és az EK 49. cikket.

29 Először is a letelepedés szabadságát illetően a Bizottság megítélése szerint az, hogy a sperma-forgalmazási és termékenyítési tevékenységek végzésére egy meghatározott földrajzi területen határozatlan időre kizárólag az engedélyezett termékenyítő központok jogosultak, lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi e szabadságnak az e tevékenységek végzése érdekében történő gyakorlását Franciaországban. A Bizottság a C-19/92. sz. Kraus-ügyben 1993. március 31-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-1663. o.) fényében úgy véli, hogy a francia szabályozás – anélkül, hogy formálisan hátrányosan megkülönböztető volna – a letelepedés szabadsága korlátozásának minősül.

30 A Bizottság nem vitatja a francia szabályozás által előírt alkalmasság vizsgálatára vonatkozó eljárás megalapozottságát, és azt sem, hogy a képesítés objektív igazolását jogszerűen követelik meg ahhoz, hogy valamely személy mesterséges szarvasmarha-termékenyítés végzésére vonatkozó engedélyt kapjon. Mindazonáltal a Bizottság

szerint a szóban forgó korlátozás földrajzi kizárólagossági engedélyeken alapszik, amely megtiltja, hogy bármely más szolgáltató ezt a tevékenységet végezze.

31 A Bizottság kész elfogadni a Francia Köztársaságnak a letelepedés szabadsága korlátozásának igazolására vonatkozó indokait, amennyiben a nemzeti intézkedések arra korlátozódnak, hogy információs és ellenőrzési kötelezettséget írjanak elő a gazdasági szereplők számára. Az ilyen intézkedések jogszerűnek minősülhetnek, azonban a szóban forgó kizárólagos jogok adása nem igazolható, vagy legalábbis aránytalan a hivatkozott közérdek céljaihoz képest.

32 Másfelől a Bizottság megítélése szerint a letelepedés szabadságát korlátozza az is, hogy az állatorvosok csak akkor szerezhetik meg a mesterséges termékenyítés szabadfoglalkozásúként történő végzéséhez szükséges termékenyítői engedélyt, ha a mesterséges termékenyítő központ vezetőjével kötött megállapodást aláírták.

33 Másodszor a Bizottság álláspontja szerint a szóban forgó szabályozás sérti a szolgáltatásnyújtás szabadságát, nevezetesen a sperma forgalmazására és a mesterséges termékenyítésre vonatkozó szolgáltatások nyújtásának szabadságát.

34 A Bizottság szerint a forgalmazási szolgáltatás nyújtásának szabadságát korlátozza az a kötelezettség, hogy a spermákat engedélyezett mesterséges termékenyítő központokban kell tárolni, amelyek a tenyésztők részére történő szállítást kizárólagosan végzik. A forgalmazási szolgáltatásokat érinti az a tilalom, amely minden olyan beavatkozásra vonatkozik, amelyet a termékenyítő központ nem engedélyezett, mivel e központ kizárólagos joggal rendelkezik a beavatkozások terén. A Bizottság hangsúlyozza, hogy a határokon átnyúló szolgáltatásnyújtás korlátozása a szolgáltatók valamennyi tevékenységét érintheti. Álláspontja szerint, még ha a közegészség védelmére vonatkozó indok a jelen esetben releváns is lenne, a francia szabályozás aránytalan.

35 A Bizottság kifejti, hogy a Közösségen belüli kereskedelemre szánt sperma tárolására vonatkozó kötelezettség, amelyet a 88/407 irányelv állat-egészségügyi okokból ír elő,

csak a mélyhűtött spermára vonatkozik és az előállítási helyről történő elszállítást megelőző időszakra, míg a Francia Köztársasággal szemben megfogalmazott kifogás az ezen elszállítást követő szakaszban előírt tárolási kötelezettségre vonatkozik.

36 A termékenyítési szolgáltatást illetően a Bizottság álláspontja szerint e szolgáltatás nyújtásának szabadságát korlátozták, mivel azon személyek részére, akik e tevékenységet kívánják végezni, az ehhez szükséges termékenyítői engedély megszerzéséhez kötelezettségként írták elő, hogy megállapodást írjanak alá valamely engedélyezett mesterséges termékenyítő központ vezetőjével. A Bizottság hangsúlyozza, hogy e megállapodások megkötése valójában a mesterséges termékenyítő központok vezetőinek mérlegelési jogkörébe tartozik, és azok jó szándékára van bízva, ők azonban egyes független termékenyítő szakemberekkel megtagadják ilyen megállapodás kötését.

37 A Bizottság nem vitatja a mesterséges termékenyítés végzésére vonatkozó engedélyezési rendszer jogszerűségét, de csak abban az esetben, ha az arra irányul, hogy a termékenyítő szakember igazolja alkalmasságát az illetékes állat-egészségügyi hatóság előtt. Ezzel szemben nem fogadható el, hogy ezen engedélyt csak akkor adják meg, ha valamely engedélyezett mesterséges termékenyítő központtal megállapodást kötöttek, mivel ez a feltétel semmiben nem érinti a termékenyítő szakember képességeit. A Bizottság hozzáteszi, hogy a tagállamoknak figyelembe kell venniük az érdekelt által más tagállamban már megszerzett ismereteket és képesítéseket (a C-340/89. sz. Vlassopoulou-ügyben 1991. május 7-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-2357. o.] 15. pontja), és hogy a szabadfoglalkozású állatorvosok számára a termékenyítői engedély megszerzése érdekében előírt, a valamely mesterséges termékenyítő központtal való megállapodás megkötésére vonatkozó kötelezettség nem felel meg az előzetes közigazgatási engedélyezési rendszerek igazolására vonatkozó ítélkezési gyakorlatban megállapított feltételeknek (a C-205/99. sz., Analir és társai ügyben 2001. február 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-1271. o.] 35–38. pontja).

38 A Bizottság további korlátozásként hivatkozik arra, hogy más tagállamok szolgáltatói, akik forgalmazási és termékenyítési tevékenységet is kívánnak végezni, ilyen egyesített szolgáltatást nem kínálhatnak a spermának a – tenyésztők részére történő szállításra kizárólagosan jogosult – központoknak való átadására vonatkozó kötelezettség miatt.

39 A Francia Köztársaság álláspontja szerint először is a francia szabályozást 2007. január 1-jével jelentősen módosították, és intézkedtek a földrajzi kizárólagosság eltörtéséről. Hangsúlyozza azonban, hogy e reform célja nem a jelen kereset tárgyát képező szabályozásnak a közösségi joggal való állítólagos összeegyeztethetetlenségének a megszüntetése.

40 A szóban forgó szabályozást illetően a Francia Köztársaság nem vitatja, hogy az a letelepedési szabadság korlátozásának minősül. Azonban e korlátozás nem hátrányosan megkülönböztető jellegű, mivel más tagállamok állampolgárai számára ugyanolyan feltételek mellett teszi lehetővé mesterséges termékenyítő központ létrehozását és üzemeltetését francia területen, mint a francia állampolgárok számára. Mindenesetre e tagállam szerint e szabályozást közérdeken alapuló kényszerítő indokok igazolják.

41 A Francia Köztársaság arra hivatkozik, hogy a földrajzi kizárólagosság célja nem az adott földrajzi terület meghatározása, hanem az információgyűjtés biztosítása. Lehetséges tehát e területek kiterjedésének kiigazítása, és a 66-1005. sz. törvény hatálybalépése óta mintegy harminc módosítás történt. E tagállam szerint a helyi szolgáltatók számára határozatlan időre kizárólagos jogot biztosító engedélyek nem zárják ki új központok létrehozásának a lehetőségét.

42 A forgalmazási szolgáltatást illetően a Francia Köztársaság elismeri, hogy a más tagállam területén letelepedett gazdasági szereplőtől származó szarvasmarhasperma eladása Franciaországban nemcsak mélyhűtött, hanem friss spermát is érinthet. E tagállam szerint azonban az ilyen friss spermára vonatkozó ügyletek, amennyiben nem tiltottak, semmilyen gazdasági érdeket nem képviselnek, és kvázi nem is léteznek.

43 A termékenyítési szolgáltatást illetően a Francia Köztársaság elismeri, hogy a mesterséges termékenyítést csak a mesterséges termékenyítő központ vezetője vagy a termékenyítő szakember részére adott termékenyítői engedélyben jogosultként megjelölt

személyek végezhetik. Hozzáteszi, hogy azon gazdasági szereplők számára, akik nem munkavállalói valamely központnak, különösen a szabadfoglalkozású állatorvosok számára, ezen engedélyt a központ vezetője és az e gazdasági szereplők közötti megállapodás aláírását követően állítják ki. E tagállam hangsúlyozza azonban, hogy a független gazdasági szereplő számára előírt ezen kötelezettség nem jár azzal, hogy megtiltja a szabadfoglalkozású állatorvosok számára a mesterséges termékenyítés végzését. A Francia Köztársaság ugyanis azzal érvel, hogy e megállapodás biztosítja a hatályos szabályozás betartását, és azt, hogy a központ vezetőjét megfelelően tájékoztassák a nyújtott szolgáltatások jellegéről és tartalmáról.

44 E tagállam elismeri, hogy az állatorvosokhoz hasonlóan a tenyésztőknek szintén speciális és ideiglenes termékenyítői engedélyt kell kérniük a saját állományukba tartozó nőstények mesterséges termékenyítéséhez, és a területileg illetékes termékenyítő-központ jóváhagyását is meg kell szerezniük. Hozzáteszi, hogy a tenyésztőknek igazolniuk kell a gazdálkodói munka végzésére vonatkozó képességüket vagy szakmai tapasztalatukat, vagy ennek hiányában a szarvasmarhafélék mesterséges termékenyítésére vonatkozó képzésen kell részt venniük. Az említett tagállam ebből arra a következtetésre jut, hogy valamennyi gazdasági szereplő, aki rendelkezik az előírt képesítéssel, vagy elvégezte az előírt képzést, kérheti a mesterséges termékenyítés végzéséhez szükséges engedély megadását.

A Bíróság álláspontja

45 Először is meg kell jegyezni egyfelől, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint a kötelezettségszegés fennállását azon helyzet alapján kell megítélni, amelyben a szóban forgó tagállam az indokolással ellátott véleményben rögzített határidő lejártakor volt (lásd különösen a C-168/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2004. szeptember 14-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-8227. o.] 24. pontját és a C-23/05. sz., Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2005. október 27-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-9535. o.] 9. pontját). A Bíróság tehát nem vizsgálhatja az e határidő lejárta utáni nemzeti jogalkotási folyamatot.

46 Másfelől hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság még nem határozott arról, hogy a szóban forgó francia szabályozás összeegyeztethető-e a Szerződésnek a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel.

47 A 271/81. sz. Société coopérative d'amélioration de l'élevage et d'insémination artificielle du Béarn ügyben 1983. június 28-án hozott ítélet (EBHT 1983., 2057. o.) alapjául szolgáló ügyben a nemzeti bíróság ugyanis csak azt a kérdést tette fel, hogy az EK-Szerződés 37. cikke (jelenleg, módosítást követően EK 31. cikk) értelmében kereskedelmi jellegűnek minősülnek-e a termékenyítő-központok, figyelembe véve, hogy e központok monopolisztikus jellege nem vitatható. E központok kizárólagos jogait csak az áruk szabad mozgásának szempontjából vizsgálták.

48 A C-323/93. sz. Centre d'insémination de la Crespelle ügyben 1994. október 5-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-5077. o.] alapjául szolgáló ügyben a francia szabályozásnak a Szerződés áruk szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseivel [az EK-Szerződés 30. és 36. cikke (jelenleg, módosítást követően EK 28. cikk és EK 30. cikk)], valamint ugyanezen szerződés versenyszabályaival [az EK-Szerződés 86. cikke és 90. cikkének (1) bekezdése (jelenleg, módosítást követően EK 82. cikk és EK 86. cikk (1) bekezdése)] való összeegyeztethetősége volt a kérdés, és nem e szabályozásnak a letelepedés szabadságával és a szolgáltatásnyújtás szabadságával való összeegyeztethetősége.

49 A C-17/94. sz., Gervais és társai ügyben 1995. december 7-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-4353. o.) alapjául szolgáló ügyet illetően fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a Bíróság kimondta, hogy a Szerződésnek a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezései nem alkalmazandók azokra a tevékenységekre, amelyek minden részét egyetlen tagállamon belül fejtik ki (24., 28. és 39. pont). Egyébiránt a nemzeti szabályozásnak csak a 77/504 és a 87/328 irányelvekkel való összeegyeztethetőségét vizsgálta (33. pont).

50 A fent említett ügyekkel ellentétben a jelen kötelezettségszegési eljárásban az a kérdést merült fel, hogy a francia szabályozás – amely engedélyezett központoknak egy adott területen kizárólagos jogot biztosít a szarvasmarhák mesterséges termékenyítésére vonatkozó szolgáltatás nyújtására, és a termékenyítői engedély megadását e központok valamelyikével kötött megállapodástól teszi függővé – ellentétes-e az EK 43. cikkel és az EK 49. cikkel.

51 Először is a letelepedés szabadságának korlátozását illetően azt kell megállapítani, hogy a Francia Köztársaság elismeri, hogy a termékenyítő-központok javára biztosított földrajzi kizárólagosság és a termékenyítői engedély megadását a területileg illetékes termékenyítő központtal kötött megállapodástól függővé tevő feltétel e szabadság korlátozásának minősül, noha megítélése szerint ezen intézkedések nem teszik lehetetlenné más tagállamok gazdasági szereplői számára, hogy Franciaországban szarvasmarha mesterséges termékenyítésére irányuló tevékenységet végezzenek.

52 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK 43. cikk előírja a letelepedés szabadsága korlátozásainak eltörlését, és hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy e cikk értelmében ilyen korlátozásnak tekintendő minden olyan intézkedés, amely e szabadság gyakorlását tiltja, zavarja vagy kevésbé vonzóvá teszi (a C-442/02. sz. CaixaBank France ügyben 2004. október 5-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-8961. o.] 11. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

53 Az engedélyezett mesterséges termékenyítő központok számára biztosított földrajzi kizárólagosság, amely korlátozza azon gazdasági szereplők számát, amelyek ilyen központokat hozhatnak létre és üzemeltethetnek Franciaország területén, és e kizárólagosság határozatlan időtartama korlátozza más gazdasági szereplőknek – ideértve a más tagállamokból származókat is – a termékenyítési piacra való bejutását. Az a körülmény, hogy – amint azt a Francia Köztársaság állítja – azon földrajzi területek, amelyeken e kizárólagosság érvényesül, kiigazíthatók vagy felosztható, e megítélés szempontjából irreleváns.

54 Azon gazdasági szereplő, amely a mesterséges termékenyítéssel kapcsolatos tevékenységet kíván végezni, amennyiben nem tud erre vonatkozó jogot szerezni valamely meghatározott földrajzi területen, köteles a területileg illetékes mesterséges termékenyítő központtal megállapodást kötni a termékenyítői engedély megszerzéséhez. Márpedig mivel az ilyen megállapodás megkötése az engedélyezett központok vezetőitől függ, az ilyen kötelezettség akadályát képezheti az ilyen célkitűzések elérésének.

55 Meg kell tehát állapítani, hogy – amint azt a Bizottság is állítja – a szóban forgó nemzeti intézkedések jellegüknél fogva nehézzé, vagy lehetetlenné, de legalábbis kevésbé vonzóvá teszik a letelepedés szabadságának gyakorlását a szarvasmarhafélék mesterséges termékenyítésére és a spermájuk forgalmazásra irányuló tevékenységek Franciaország területén történő végzése érdekében.

56 Az a körülmény, hogy ezen intézkedések megkülönböztetés nélkül alkalmazandók a hazai gazdasági szereplőkre és más tagállamok gazdasági szereplőire, nem érinti e megállapítást, mivel az ilyen nemzeti intézkedések, még ha állampolgársági alapon történő hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazandók is, alkalmasak arra, hogy megzavarják, vagy kevésbé vonzóvá tegyék a Szerződés által biztosított alapvető szabadságoknak a közösségi állampolgárok – ideértve az intézkedést hozó tagállam állampolgárait is – általi gyakorlását (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Kraus-ügyben hozott ítélet 32. pontját).

57 Másodszor a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozását illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 49. cikk nemcsak a szolgáltatóval szemben az állampolgársága alapján alkalmazott minden hátrányos megkülönböztetés eltörlését követeli meg, hanem ugyanúgy valamennyi korlátozás megszüntetését akkor is, ha azok különbségtétel nélkül vonatkoznak a hazai és az egyéb tagállamokból származó szolgáltatókra, amennyiben azok akadályozzák, zavarják, vagy kevésbé vonzóvá teszik egy másik tagállamban letelepedett szolgáltató tevékenységeit, ahol az jogszerűen nyújt hasonló szolgáltatásokat (a C-433/04. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 2006. november 9-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-10653. o.] 28. pontja és a C-208/05. sz. ITC-ügyben 2007. január 11-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-181. o.] 55. pontja).

58 Nem vitatott, hogy a francia szabályozás szerint a határokon átnyúló szolgáltatásokat nyújtó szolgáltató, aki szarvasmarhaspermát kíván forgalmazni, vagy mesterséges termékenyítést kíván végezni Franciaország területén a szolgáltatásnyújtás szabadsága alapján, köteles e spermát valamely engedélyezett mesterséges termékenyítő központban tárolni, amely központok kizárólagosan jogosultak a tenyésztők részére spermát szállítani, és köteles termékenyítői engedélyt szerezni a termékenyítési tevékenység végzéséhez.

59 A Francia Köztársaság vitatja azon érvelést, amely szerint e szabályozás a szarvasmarhasperma forgalmazására irányuló szolgáltatásnyújtás szabadságát korlátozza. Ezzel szemben azt nem vitatja, hogy az a mesterséges termékenyítésre irányuló szolgáltatásnyújtás szabadságának akadályát képezi.

60 A Bizottság álláspontja szerint a forgalmazási tevékenységre irányuló szolgáltatást illetően – hangsúlyozva, hogy kifogása nem vonatkozik a mélyhűtött sperma elszállítása előtti tárolási kötelezettségre a 88/407 irányelv C. melléklete 3. pontjának i. alpontja értelmében – a szolgáltatásnyújtás szabadságát érinti egyfelől a spermának a tenyésztők részére történő szállítást kizárólagosan végző engedélyezett mesterséges termékenyítő központokban történő tárolására vonatkozó kötelezettség, másfelől a beavatkozásra kizárólagos joggal rendelkező mesterséges termékenyítő központok által nem engedélyezett beavatkozásokra vonatkozó tilalom.

61 Hangsúlyozni kell, hogy még ha – amint arra a Francia Köztársaság hivatkozik – a tenyésztők számára nyitva is áll az a lehetőség, hogy az illetékes központtól speciális spermát rendeljenek, amely más tagállamban letelepedett szarvasmarhasperma-előállítótól származik, a spermának az elszállítást követően az említett központban történő tárolására vonatkozó kötelezettség alkalmas arra, hogy megzavarja, vagy kevésbé vonzóvá tegye e szarvasmarhasperma-előállító számára a forgalmazási szolgáltatás nyújtását.

62 Ugyanez vonatkozik a területileg illetékes termékenyítő központ engedélye nélkül végzett valamennyi termékenyítési beavatkozás tilalmára is, mivel e tilalom a forgalmazási és a termékenyítési tevékenység összefüggése miatt szintén alkalmas arra, hogy megzavarja, vagy kevésbé vonzóvá tegye a forgalmazási szolgáltatás nyújtását.

63 Kifejezetten a termékenyítési szolgáltatás nyújtásának szabadságát illetően a Francia Köztársaság elismeri, hogy a nemzeti szabályozás annak akadályát képezi.

64 A határokon átnyúló szolgáltatásokat nyújtó szolgáltató, aki mesterséges termékenyítési tevékenységet kíván végezni Franciaország területén a szolgáltatásnyújtás szabadsága alapján, köteles termékenyítői engedélyt szerezni Franciaországban. Ezen engedély megkövetelése, függetlenül az annak megadására vonatkozó feltételektől, a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának minősül, mivel alkalmas arra, hogy megzavarja, vagy kevésbé vonzóvá tegye a termékenyítési szolgáltatások nyújtását Franciaországban a más tagállamokban már letelepedett és ott jogszerűen tevékenykedő gazdasági szereplők számára (lásd ebben az értelemben a C-355/98. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 2000. március 9-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-1221. o.] 35. pontját és a C-134/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. július 18-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-6251. o.] 23. pontját).

65 Másfelől e gazdasági szereplők az említett engedély megszerzését követően is csak a területileg illetékes termékenyítő központ felügyelete alatt végezhetik szarvasmarhák mesterséges termékenyítését.

66 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a francia szabályozás – mivel kizárólagos jogot biztosít az engedélyezett központoknak egy meghatározott területen a szarvasmarhák mesterséges termékenyítésére irányuló szolgáltatás nyújtására, és a termékenyítési tevékenységet termékenyítői engedélyhez köti – a letelepedés szabadsága és a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának minősül.

67 Ilyen intézkedések kizárólag akkor lennének elfogadhatók, ha azok a Szerződéssel összeegyeztethető jogszerű célt szolgálnának és azokat közérdeken alapuló kényszerítő indokok igazolnák, és amennyiben nem léteznek az ezen érdekek védelmének biztosításához szükséges intézkedéseket előíró közösségi harmonizációs intézkedések. Másfelől a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint e korlátozó intézkedések csak akkor igazolhatók ezen érdekekkel, ha az általuk biztosítani kívánt érdekek védelméhez szükségesek, és csak annyiban, amennyiben e célkitűzések kevésbé korlátozó intézkedésekkel nem érhetők el (a C-257/05. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2006. december 14-én hozott ítélet 23. pontja és a hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A letelepedés szabadsága és a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának igazolásáról

A szarvasmarhák genetikai tulajdonságainak védelméről

– A felek érvei

68 A Francia Köztársaság álláspontja szerint a szóban forgó szabályozás célja a szarvasmarhák genetikai tulajdonságainak védelme, amelyet a Bíróság a C-162/97. sz., Nilsson és társai ügyben 1998. november 19-én hozott ítéletében (EBHT 1998., I-7477. o.) közérdeken alapuló kényszerítő indokként már elismert. Hozzáteszi, hogy még ha a 77/504 és a 87/328 irányelvek harmonizálták is a szarvasmarhaféle fajtatiszta tenyészállatok Közösségen belüli kereskedelmének feltételeit, a szarvasmarhafélék nősténye inek mesterséges termékenyítésére vonatkozó szabályokat nem harmonizálták.

69 E tagállam – a területén végrehajtott, a származás alapján történő szelekcióra és a genetikai tulajdonságok megőrzésére irányuló programokra hivatkozva – azzal érvel, hogy az engedélyezett termékenyítő-központok számára biztosított földrajzi kizárólagosság és a termékenyítői engedély megadásának feltételei az egyedüli eszközei a szarvasmarhákra vonatkozó genetikai információk pontos és teljes körű összegyűjtésének biztosítására, amely információk nélkülözhetetlenek e faj genetikájának javításához. A szóban forgó intézkedések szükségesek annak érdekében, hogy minden, kizárólagossággal érintett területen egyetlen szervnél központosítottan lehessen összegyűjteni valamennyi, mesterséges termékenyítésre irányulóan elvégzett beavatkozással kapcsolatos információt.

70 A Bizottság álláspontja szerint a szarvasmarhák genetikai tulajdonságainak védelmére irányuló cél, amely tenyésztéstechnikai és genealógiai jellegű követelményekkel függ össze, – amint azt a Bíróság a fent hivatkozott Centre d'insémination de la Crespelle ügyben hozott ítéletének 33. pontjában megállapította – közösségi szinten teljes

harmonizáció tárgyát képezi. Álláspontja szerint mindenesetre a közösségi rendelkezések hiánya önmagában nem igazol korlátozást.

71 A Bizottság azzal érvel, hogy a genetikai állományának megőrzése a tenyésztőtől függ, és nem a termékenyítő szakember tevékenységétől, mivel az ez utóbbi által elvégzett beavatkozás, amely legfeljebb állat-egészségügyi megfontolások tárgyát képezheti, nem befolyásolja a felhasznált spermának sem a minőségét, sem az eredetét.

72 A Bizottság hozzáteszi, hogy a szarvasmarhákra vonatkozó genetikai információk egyetlen helyen központosítva történő, pontos összegyűjtésének biztosítása érdekében elegendő lenne a szükséges információknak egy genetikai adatokat gyűjtő központba történő megküldésének a kötelezettségét előírni.

– A Bíróság álláspontja

73 Először is emlékeztetni kell arra, hogy – amint az egyfelől a jelen ítélet 3–6. és 15. pontjában hivatkozott 77/504, 87/328 és 91/174 irányelv rendelkezéseiből, és másfelől a fent hivatkozott Centre d'insémination de la Crespelle ügyben hozott ítélet 33. pontjából következik – a szarvasmarhaféle fajtatiszta tenyészállatok Közösségen belüli kereskedelmének genealógiai feltételei közösségi szinten teljes harmonizáció tárgyát képezik.

74 Márpedig, amint az a jelen ítélet 67. pontjában említésre került, közérdeken alapuló kényszerítő indokra nem lehet hivatkozni, amennyiben léteznek az ezen érdekek védelmének biztosításához szükséges intézkedéseket előíró közösségi harmonizációs intézkedések (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Bizottság kontra Ausztria ügyben hozott ítélet 23. pontját).

75 Ennélfogva a fajtatiszta szarvasmarhák genetikai tulajdonságainak nemzeti genealógiai követelményekkel történő védelmére irányuló cél nem igazolhatja az ilyen szarvasmarhák spermája Közösségen belüli kereskedelmének – az érintett területen elfogadott közösségi harmonizációs szabályozásban elő nem írt – korlátozását.

76 A 88/407 irányelv 1. cikkének második bekezdése, amely nem módosítja a 77/504, a 87/328 és a 91/174 irányelvek tartalmát, és nem mond ellent a jelen ítélet 73. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak, nem gyengíti ezt a megállapítást. E rendelkezés ugyanis, amikor előírja, hogy a 88/407 irányelv nem befolyásolja a közösségi és/vagy nemzeti tenyésztéstechnikai rendelkezéseket, amelyek általában a mesterséges termékenyítés megszervezését és különösen a sperma forgalmazását szabályozzák, kizárólag a tenyésztéstechnikai intézkedésekre vonatkozik, míg a Francia Köztársaság által hivatkozott igazolás kizárólag genealógiai jellegű megfontolásokon alapszik.

77 Másodszor, amennyiben a Francia Köztársaság által előadott érvelés célja a vitatott nemzeti szabályozás igazolása amiatt, hogy az a szarvasmarha mesterséges termékenyítésre irányuló tevékenység végzésére és a termékenyítői engedély megadására vonatkozó korlátozásokat állapít meg, emlékeztetni kell arra, hogy az e tagállam által előadott megfontolások nem a genealógiai, hanem – amint azt a Bizottság is hangsúlyozza – állat-egészségügyi jellegűek.

78 A mesterséges termékenyítés genetikai jellemzői ugyanis nem a termékenyítő szakember által végzett beavatkozástól függenek, hanem a nőstény szarvasmarhától és az alkalmazott spermától.

79 Harmadszor még ha feltételezzük is, hogy a nem fajtatiszta szarvasmarhák spermája Közösségen belüli kereskedelmének a 88/407 irányelvvel történt közösségi harmonizációja a genealógiai feltételeket illetően nem teljes, egyfelől a Bizottsághoz hasonlóan meg kell állapítani, hogy a közösségi rendelkezések hiánya önmagában nem igazolhat valamely korlátozást.

80 Másfelől a Francia Köztársaság megállapításai – amelyek szerint a vitatott nemzeti szabályozás a genetikai tulajdonságok védelmét szolgálja, mivel lehetővé teszi az e tagállam területén végzett mesterséges termékenyítésekre vonatkozó információk központosított összegyűjtését, amely nélkülözhetetlen a származás alapján történő szelekcióra és a genetikai tulajdonságok megőrzésére irányuló programokhoz – nem bizonyítják az e szabályozásból következő korlátozásoknak sem a szükségességét, sem az arányosságát.

81 Az ilyen központosított adatgyűjtést ugyanis – feltételezve, hogy az hasznos a nem fajtatiszta szarvasmarhák vonatkozásában – kevésbé korlátozó intézkedésekkel is meg lehetett volna valósítani, mint földrajzi kizárólagosság biztosításával az engedélyezett központok számára a mesterséges termékenyítési szolgáltatásra vonatkozóan. Nevezetesen lehetséges lett volna kötelezettségként előírni a szarvasmarhák mesterséges termékenyítését végző gazdasági szereplők számára, hogy az elvégzett termékenyítésekkel kapcsolatos információkról az e célra kijelölt szervet tájékoztassák, így ezen információk központosított gyűjtése anélkül lett volna megoldható, hogy korlátozták volna a letelepedés szabadságát és a szolgáltatásnyújtás szabadságát.

82 Ennélfogva a Francia Köztársaság által felhozott, a szarvasmarhák genetikai tulajdonságainak védelmére alapított igazolás nem fogadható el.

A közegészség védelméről

– A felek érvei

83 A Francia Köztársaság álláspontja szerint a mesterséges termékenyítést végző szakemberek képesítésére vonatkozó szabályozás az állatok és az emberek egészségének védelmét szolgálja.

84 Először is az állatok egészségét illetően azzal érvel, hogy a mesterséges termékenyítéssel kapcsolatos beavatkozásnak meg kell felelnie az állat-egészségügyi követelményeknek, és a higiéniai szabályoknak mind a sperma kezelése, mind az állattal való érintkezés során. E beavatkozás tökéletes felkészültséget igényel a mesterséges termékenyítés tárgyát képező állat fizikai állapota veszélyeztetésének elkerülése érdekében. Másfelől maga a párosítás kiválasztása is hatással lehet az állat egészségére, nevezetesen annak termékenységére, amely veszélybe kerülhet meggondolatlan keresztezések esetén.

85 Ezt követően a mesterséges termékenyítést végző szakember egészségének védelmét illetően a Francia Köztársaság megítélése szerint az érintett mesterséges termékenyítéssel kapcsolatos beavatkozás elvégzésére vonatkozó képességét igazoló engedély megszerzése szükséges, mivel az ilyen beavatkozás kockázatokat rejt magában mind a nehéz állattal való kapcsolat, mind a folyékony nitrogén használata miatt, amely súlyos égési sérüléseket okozhat.

86 Végül az emberek egészségének védelmét illetően élelmiszer-biztonsági szempontból e tagállam arra hivatkozik, hogy az engedély kibocsátása megfelel a termékek nyomon követhetőségére vonatkozó követelménynek. Álláspontja szerint a 178/2002 rendelet 18. cikkének megfelelően a termelés, feldolgozás és forgalmazás minden szakaszában biztosítani kell az élelmiszerek nyomon követhetőségét. Azzal érvel tehát, hogy a nyomon követhetőség elve alkalmazandó az élő biológiai terméknek minősülő spermára is, amely a haszonállat-tenyésztés folyamatának alapeleme, és hozzáteszi, hogy a termékenyítő központok biztosítják a spermák kereskedelmének biztonságát, valamint az e termékkel kapcsolatos adminisztratív, fizikai és azonosításra vonatkozó vizsgálatokat.

87 A Bizottság álláspontja szerint, még ha a mesterséges termékenyítésre irányuló beavatkozáshoz szükségesek is bizonyos ismeretek és óvintézkedések, az nem jelent olyan rendkívüli nehézséget, amely a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó ilyen súlyos korlátozást igazolna. A Bizottság arra hivatkozik, hogy a felhozott állat-egészségügyi célok megfelelően elérhetők a mesterséges termékenyítés végzésére vonatkozó alkalmasság igazolásával is, amely történhet az alkalmasságra vonatkozó igazolással, állatorvosi képzés elvégzéséről szóló igazolással, vagy a közösségi állampolgárok esetén valamely elismerési eljárás útján. Mindenesetre a Bizottság álláspontja szerint a vitatott francia rendelkezéseket úgy kell tekinteni, hogy azok nem igazoltak, és aránytalanok.

88 A spermák nyomon követhetőségét illetően a Bizottság – a 87/328 és a 88/407 irányelvekre hivatkozva – emlékeztet arra, hogy az állategészségügy és a tenyésztéstechnika terén a közösségi harmonizáció célja többek között az állat-egészségügyi jellegű szabályok betartásának biztosítása a sperma összegyűjtésének és szállításának minden szakaszában, valamint annak azonosításának biztosítása. Álláspontja szerint tehát a saját területükön kizárólagossággal rendelkező mesterséges termékenyítő központok felelőssé tétele nem megfelelő eszköz a védelem magas szintjének biztosítására, és a szóban forgó szabályozás nem alapulhat a független gazdasági szereplőkkel – és különösen a más tagállamokban letelepedett gazdasági szereplőkkel – szembeni szisztematikus bizalmatlanságon.

– A Bíróság álláspontja

89 Az állatok és a mesterséges termékenyítést végző szakember egészségének védelmére irányuló célkitűzést illetően – a Bizottsághoz hasonlóan – meg kell állapítani, hogy a Francia Köztársaság által hivatkozott ezen célok kevésbé korlátozó intézkedésekkel is elérhetők, nevezetesen az alkalmasság megfelelő igazolására vonatkozó követelmény előírásával.

90 Annak bizonyítására ugyanis, hogy az érintett személyek rendelkeznek az említett érdekek védelméhez szükséges ismeretekkel és képesítésekkel, elegendő lenne az állatorvosi diplomák elismerésére és ellenőrzésére vonatkozó eljárás, vagy az alkalmasságra vonatkozó igazolás előírása.

91 Márpedig a szóban forgó szabályozás ennél sokkal korlátozóbb intézkedéseken alapszik, nevezetesen az engedélyezett mesterséges termékenyítő központok számára biztosított földrajzi kizárólagosságon, és a termékenyítői engedély megadásának az ilyen központok egyikével való megállapodáshoz kötésén.

92 Kétségkívül jogszerű, ha valamely tagállam – annak érdekében, hogy meggyőződhessen a jelentkezőnek a mesterséges termékenyítési feladatok ellátására való

alkalmasságáról – a termékenyítési tevékenység gyakorlását engedélyhez köti. A jelen esetben azonban ezen engedélyt csak akkor adják meg, ha a jelentkező és valamely engedélyezett mesterséges termékenyítő központ között megállapodás jött létre.

93 Márpedig mivel egy tevékenység gyakorlásának engedélyezésére vonatkozó eljárásról van szó, a Bizottsághoz hasonlóan meg kell említeni, hogy az érintett tagállamnak a nemzeti rendelkezések alkalmazása során figyelembe kell vennie az érdekelt által más tagállamban már megszerzett ismereteket és képesítéseket (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 15. pontját). Ezen engedélyezési eljárás keretében az alkalmasság és a képesítések vizsgálatát a nemzeti hatóságoknak a Szerződésben a közösségi állampolgárok számára biztosított alapvető jogok hatékony védelmére vonatkozó közösségi jogi követelményeknek megfelelő eljárás alapján kell végezniük. Következésképpen az e vizsgálat tárgyában hozott határozatot indokolni kell és azzal szemben bírósági jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani (lásd ebben az értelemben a 222/86. sz., Heylens és társai ügyben 1987. október 15-én hozott ítélet [EBHT 1987., 4097. o.] 17. pontját és a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 22. pontját).

94 Másfelől az előzetes közigazgatási engedélyezésen alapuló rendszernek többek között objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és előzetesen ismert szempontokon kell alapulnia úgy, hogy kellően behatárolja a hatóságok mérlegelési jogkörének gyakorlását, annak érdekében hogy azok ne tudják azt önkényesen alkalmazni (lásd a fent hivatkozott Analir és társai ügyben hozott ítélet 38. pontját).

95 Márpedig az említett megállapodást valamely mesterséges termékenyítő központtal kell megkötni, amely a mesterséges termékenyítés piacán potenciális versenytársa annak a gazdasági szereplőnek, amelynek a termékenyítésre vonatkozó képességeit ellenőriznie kellene. Másfelől az e megállapodás megkötésére vonatkozó döntés e központok vezetőinek mérlegelési jogkörébe tartozik, akik akkor sem kötelesek azt aláírni, ha a jelentkező megfelel az objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és előzetesen ismert alkalmassági követelményeknek.

96 E körülmények között a megállapodás megkötése nem minősül olyan megfelelő vizsgálati eljárásnak, amely lehetővé teszi a fogadó tagállam hatóságai számára, hogy egyedileg és objektíve meggyőződjenek a más tagállamban letelepedett termékenyítő

szakemberek alkalmasságáról, és nem felel meg a jelen ítélet 93. és 94. pontjában említett kritériumoknak.

97 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a vitatott szabályozás, még ha alkalmas is az állatok és a mesterséges termékenyítést végző szakemberek egészsége védelmének biztosítására, meghaladja az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket (lásd ebben az értelemben a C-347/04. sz. Rewe Zentralfinanz ügyben 2007. március 29-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-2647. o.] 37. pontját és a C-464/05. sz., Geurts és Vogten ügyben 2007. október 25-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-9325. o.] 24. pontját).

98 Az élelmiszer-biztonságot és a sperma nyomon követhetőségét illetően meg kell állapítani, hogy – ellentétben a Francia Köztársaság érvelésével – a 178/2002 rendelet 18. cikke nem értelmezhető úgy, hogy az a szóban forgó szabályozásból eredő korlátozás igazolására szolgálhat. E cikk ugyanis az élelmiszer-biztonság területét érinti, amelynek a nyomon követhetőségre vonatkozó követelményeinek az olyan szabályozás felel meg, amely szerint a mesterséges termékenyítésre vonatkozó szolgáltatást képzett és megfelelően azonosított szakemberek nyújtják, azonban a szóban forgó szabályozásból eredőkhöz hasonló korlátozásokat nem alkalmaznak.

99 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy e tagállam nem bizonyította, hogy az engedélyezett központok számára földrajzi kizárólagosság biztosítása és a termékenyítői engedély megadásának az ilyen központok egyikének vezetőjével való megállapodás megkötésétől történő függővé tétele szükséges és arányos intézkedések az élelmiszer-biztonság és a nyomon követhetőség biztosítása érdekében. Semmilyen bizonyítékot nem szolgáltattak ugyanis arra vonatkozóan, hogy a termékenyítő szakemberek számára a minőséggel és a sperma használatával kapcsolatban előírt kötelezettségek, valamint e kötelezettségek betartásának ellenőrzése elengedhetetlenné tenné e földrajzi kizárólagosságot vagy az említett engedély megadásához így előírt feltételt.

100 E körülmények között a Francia Köztársaság által hivatkozott, a közegészség védelmére alapított igazolás nem fogadható el.

A területrendezés követelményeiről

– A felek érvei

101 A Francia Köztársaság álláspontja szerint a szóban forgó szabályozás területrendezési célt követ, amelyet a Bíróság közérdeken alapuló kényszerítő indokként ismert el (a C-254/98. sz., TK-Heimdienst ügyben 2000. január 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-151. o.] 34. pontja). E tagállam állítása szerint e szabályozás lehetővé tette mezőgazdasági tevékenység fenntartását Franciaország területének nagy részén, ahol a hegyvidéki, valamint az olyan területek vannak túlsúlyban, ahol kismértékben foglalkoznak állattenyésztéssel. Azzal érvel, hogy az éghajlati adottságokhoz és a domborzathoz alkalmazkodott szarvasmarhafajták fenntartása tette lehetővé az állattenyésztés megőrzését az éghajlati vagy földrajzi jellemzőik miatt elsivatagosodással veszélyeztetett területeken.

102 A Bizottság álláspontja szerint az engedélyezett mesterséges termékenyítő központok számára biztosított földrajzi kizárólagosság statisztikai adatok hiányában nem igazolható azzal az állítással, miszerint e kizárólagosság hiányában Franciaország területének nagy részén nem nyújtanának mesterséges termékenyítési szolgáltatást. A Bizottság érvelése szerint mindenesetre az éghajlati adottságokhoz és a domborzathoz alkalmazkodott szarvasmarha fajták fenntartását nem befolyásolja a vitatott korlátozások megszüntetése.

– A Bíróság álláspontja

103 Hangsúlyozni kell – a Bizottsághoz hasonlóan –, hogy a Francia Köztársaság állításait nem támasztotta alá semmilyen információval vagy statisztikai adattal. E tagállam nem bizonyította részletesen, hogy az említett engedélyezett központok számára biztosított földrajzi kizárólagosság szükséges volt a mesterséges termékenyítési szolgáltatás nyújtásának Franciaország teljes területén történő biztosításához.

104 Másfelől erre az igazolásra nem lehet hivatkozni Franciaország azon területeivel kapcsolatban, amelyeken az említett tagállam által leírt kedvezőtlen körülmények nem állnak fenn.

105 Következésképpen – amint azt a főtanácsnok indítványának 83. pontjában hangsúlyozta – anélkül, hogy meg kellene vizsgálni, hogy a területrendezési követelmények adott esetben alkalmasak lehetnek-e a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó korlátozások igazolására, nem nyert bizonyítást, hogy ilyen követelmények a jelen esetben fennállnak, és hogy azok olyan jellegűek, hogy az említett földrajzi kizárólagosságot szükségessé teszik.

106 E körülmények között a Francia Köztársaság által hivatkozott, a területrendezés követelményeire alapított igazolás szintén nem fogadható el.

107 Ebből következik, hogy a szóban forgó korlátozásokra vonatkozó érvényes igazolás hiányában a Bizottság keresetét megalapozottnak kell tekinteni.

108 Ennélfogva az előző megfontolásokat figyelembe véve meg kell állapítani, hogy a Francia Köztársaság – mivel a szarvasmarhák mesterséges termékenyítésére vonatkozó szolgáltatásnyújtás jogát földrajzi kizárólagossággal rendelkező engedélyezett mesterséges termékenyítő központok számára, valamint olyan termékenyítői engedéllyel rendelkező személyek számára tartotta fenn, amelynek a megadása e központok valamelyikével kötött megállapodástól függ – nem teljesítette az EK 43. cikkből és az EK 49. cikkből eredő kötelezettségeit.

A költségekről

109 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Francia Köztársaságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A Francia Köztársaság – mivel a szarvasmarhák mesterséges termékenyítésére vonatkozó szolgáltatásnyújtás jogát földrajzi kizárólagossággal rendelkező engedélyezett mesterséges termékenyítő központok számára, valamint olyan termékenyítői engedéllyel rendelkező személyek számára tartotta fenn, amelynek a megadása e központok valamelyikével kötött megállapodástól függ – nem teljesítette az EK 43. cikkből és az EK 49. cikkből eredő kötelezettségeit.

2) A Bíróság a Francia Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások